

Medlemsbladet

Uppsala Senioruniversitet Årgång 42 nr 1 Januari 2020

Vårens tisdagsföreläsningar	2
Jubileet i text och bild	6
Hur ett terminsprogram kommer till	8
Torsdagssalonger	10

Medlemsbladet

Medlemsinformation för Uppsala Senioruniversitetet. Utkommer med fem nummer per år.

Ansvarig utgivare: Per Olof Osterman

Redaktion:

Frederic Öberg (ordförande),
Inger Hammer, Annika Lundmark,
Bror-Erik Lundin, Barbro Nilsson
Garbergs (layout), Kristina Söder-
lind Rutberg, Jan Winter och Maria
Wold-Troell (layout).

Tryckeri: Wikströms Tryckeri AB,

Uppsala

ISSN: 1651-0445

Omslag

Kaffepaus under jubileumsfirandet
i Universitetets hall.

Foto Inger Hammer

Uppsala Senioruniversitet

Org nr 817602-4969

Ordförande: Per Olof Osterman

Sekretariat

Adress: Bergsbrunnagatan 1
753 23 Uppsala

Telefon: 018-24 35 01

Öppettider: mån-fre kl. 10.00-12.00

E-post: usu@usu.se

Malin Åkerblom, ordförande

018-32 07 34 (hem)

USU:s årsavgift

För att delta i USU:s aktiviteter måste
du ha betalat årsavgiften 250 kr,
som gäller per kalenderår.

Den betalas mot faktura. Medlem får
förnyelsefaktura i november.

Meddela adressändring!

Ändra [e-post](#), [annan adress och
telefonnummer](#) under Mina sidor
på vår webbplats, i appen eller
meddela expeditionen så får du den
information som du ska ha.

www.usu.se

Uppsala
Senioruniversitet

**Medlemsblad nummer 2/
Årsmöteshandlingarna
utkommer 3 mars.**

**Medlemsblad nummer 3
utkommer 30 april.**

Manusstopp 20 mars.

Nu blickar vi framåt!

Jubileumsfirandet den 12 november blev, som en tidigare utsedd hedersmedlem uttryckte det, en "makalös" upplevelse med ett varierande och intressant program i universitetsaulan. Lovorden har strömmat in! De fyra föredragen höll en mycket hög klass och ni som inte hade möjlighet att närvara kan ta del av dem och Jacke Sjödins sammanfattning av föredragen via film på vår webbplats. Vår jubileumskommitté gjorde ett fantastiskt arbete! Stort tack!

Vårens programutbud är som vanligt omfattningsrikt och omväxlande. De programansvarigas kreativitet och förmåga att finna nya intressanta ämnen och föreläsare för våra serier och tisdagsföreläsningar är som alltid imponerande och bland cirklarna med tolv språk erbjuds nu också modern hebreiska.

Det är viktigt att öka seniorers möjligheter och förmåga att kommunicera med digital teknik. Uppsala Senioruniversitet har tillsammans med sex andra senioruniversitet i Europa av Europiska kommissionen beviljats medel för projektet Senior's Learning in the Digital Society och vi hoppas med projektet få värdefull kunskap om hur man kan åstadkomma detta.

Per Olof Osterman, ordförande

KALLELSE TILL ÅRSMÖTE

Uppsala Senioruniversitetets årsmöte hålls
fredag 27 mars 2020 kl. 13.00
i Missionskyrkan, Kyrksalen.

Ärenden enligt stadgarna.

Motioner som medlemmarna önskar få behandlade på årsmötet
ska vara styrelsen tillhanda senast den 31 januari 2020.

Motioner sänds till USU:s expedition, Bergsbrunnagatan 1, 753 23 Uppsala

TISDAGSFÖRELÄSNINGAR

Tisdagsföreläsningarna är fritt tillgängliga för de medlemmar som har betalat årsavgiften. De filmas så att Senioruniversitetets medlemmar kan titta på dem på www.usu.se under två veckor efter respektive föreläsningstillfälle.

Adress: MSK Missionskyrkan,
kyrksalen. S:t Olofsgatan 40

21 januari 13.15-14.30 MSK
Arne Jarrick

Vad kan göras åt kunskapsmotståndet – mitt, ert och andras?

4 februari 13.15-14.30 MSK
Åke Holmquist

Beethoven – den auktoritära demokraten. Om hur den politiska Beethoven utnyttjats av ideologier genom seklen.

18 februari 13.15-14.30 MSK
Elisabeth Rachlev

Energiforskningen som ledljus i energiomställningen.

3 mars 13.15-14.30 MSK
Josefin Englund

Ungh., städ., snäll o. hemkär önsk. bek. m. självt. dam ev. äkt. Kontakttannonser mellan 1890 och 1980.

17 mars 13.15-14.30 MSK
Boel Godner

Integrationen i Södertälje efter högt flyktningmottagande.

31 mars 13.15-14.30 MSK
Christina Halling

Värdet i att bevara flora och fauna.

28 april 13.15-14.30 MSK
Patrik Hadenius

"Shit, nu exploderar språket." Om språkutvecklingen just nu.

Alla har vi fördomar som gör oss faktaresistenta

Arne Jarrick blev professor emeritus några dagar innan Medlemsbladet fick en intervju med honom. Han har en lång akademisk karriär bakom sig, senast som professor i historia vid Arkeologiska institutionen, Stockholms universitet.

Ett område som präglat hans arbete är forskning om kunskapsutvecklingens möjligheter och begränsningar. Boken *Det finns inga häxor*, som utkom 2017, behandlar just dessa frågor. Bokens innehåll utgör kärnan i Jarricks föreläsning.

- Boken återkopplar till projektet Samspråk, som jag medverkade i för drygt tio år sedan. Projektet handlade om att politiker och andra makthavare fick ta del av forskning för att de skulle beakta forskningens resultat när beslut skulle fattas. Det visade sig emellertid att deltagarna oftast fattade beslut som grundade sig på det som stämde överens med deras egen ideologi, fortsätter Jarrick.

- Ett aktuellt exempel på hur ett politiskt förslag kan utmytna i ett beslut som går på tvärs mot forskningsresultat, är förslaget att införa "visitationszoner". Det är områden där polisen ska ha rätt att visitera individer även om dessa inte är misstänka för något. Enligt forskningsresultaten är en sådan åtgärd kontraproduktiv eftersom den skapar en ökad misstänksamhet mot eliten. Misstänksamheten och hatet föds då inte bara hos dem som blir utsatta för visitationen, utan också hos många andra.

Vårterminens första tisdagsföreläsning har utmärkta förutsättningar att bli intressant och tankeväckande.

Bror-Erik Lundin

Foto Marcus Marcell

Vad kan göras åt kunskapsmotståndet – mitt, ert och andras?

Arne Jarrick föreläser den 21 januari 2020 13.15–14.30 i Missionskyrkan

Beethoven – den auktoritära demokraten

Var Beethoven politisk? Även om många vill svara ett rungande **ja** så var Beethoven betonat otvetydig i sina politiska uttalanden. Intressantare är hur hans musik utnyttjats politiskt av olika ideologier och regimer under skilda tidsepoker. Detta är en lika välkommen som välbehövlig röd tråd i Beethovenkännaren och mångkunnige historikern Åke Holmquists tisdagsföreläsning.

- Även jämfört med exempelvis Wagner är han den tonsättare som utnyttjats mest i historien – av de mest skilda regimer och ideologier, berättar Holmquist.

Den röda tråden slingrar sig genom tidsepokerna. Från det unga kejsar-tysklands nationalyra, över nazismens och kommunismens kapning av honom och ända till i dag när ett av hans kanske mest kända verk, tonsättningen av Schillers *An die Freude* i Beovens nia, är EU-ländernas gemensamma hymn.

Ständig sekreterare i Musikaliska Akademien, styrelseordförande bland annat för Kungliga Musikhögskolan och Polarprisnämnden, det är bara några poster i Holmquists långa cv. Med sin stora Beethovenbiografi från 2011 har han givit oss en fyllig bild inte bara av geniet men också av det samhälle som omgav honom.

- Man förstår Beethoven bättre om man inser att just hans hemtrakter, det lilla kurfurstendömet Köln, var en spännande provbänk för de upplysningsidéer som spred sig över Europa under 1700-talet.

- Beethoven var klart påverkad av upplysningsidéerna. Men det blir fel om man uppfattar honom som demokrat i modern mening. Han ställde nog upp på franska revolutionens Frihet och Broderskap, men inte alls på Jämlikheten. - Massans makt skrämde honom, säger Holmquist. Det där gick också igen i det konstnärliga:

- Jag komponerar inte för massorna, jag komponerar för de bildade, lär Beethoven ha vrålat i ursinne när teatermogulen Peter von Braun tillät sig att påpeka hur Beovens påstådda bristande folklighet påverkade hans inkomster negativt.

Problematiseringen av Beethoven i konst och verklighet är därmed inte okomplicerad – men otroligt spännande. Det vill Holmquist ta fasta på i sin föreläsning.

Beethoven komponerar missa Solemnis, Karl Joseph Stieler 1820

Beethoven – den auktoritära demokraten.

Åke Holmquist håller sin föreläsning tisdag 4 februari 2020 13.15–14.30 i Missionskyrkan

Jan Winter

En tuff reseskildrare

När Södertäljes s-märkta kommunstyrelseordförande Boel Godner håller föreläsning så blir det en skildring som många Uppsalabor och inte bara seniorer borde lyssna på.

- Vi har verkligen gjort en resa sedan jag tillträdde 2011. Statistiken bär syn för sägen i en kommun där 54 procent är utlandsfödda och 67 procent av barnen har rätt till modersmålsundervisning i annat språk än svenska.

Det handlar om utmaningar – och om ledarskap.

- Vi slog rekord i allt som var dåligt; skola, brottslighet, bostäder. Vi beslöt att styra om och satte skolan främst.

- Det handlade om att se till att barnen klarade svenska språket och grundskolan. Viktigaste utmaningen: se till att samma förväntningar gällde alla barn. Nu har vi en gymnasiebehörighet som är högre än riksgenomsnittet.

Det märks att Godner är van att peka med hela handen, men inte rädd för att delegera makt.

- Vår nyrekryterade utbildningsdirektör lovade mirakel förutsatt att han fick stöd vid svåra beslut. Han fick fria händer, bland annat när han bestämde att lärare på vissa skolor fick söka om sina jobb. De som visat stort engagemang fick tillbaka jobbet. De som skyllde dåliga skolresultat på att så många barn kom från andra länder fick lämna. De hade helt enkelt inte gjort sitt jobb.

Godners hantering av kommunens problem har många gånger placerat henne i hetluften, inte minst när hon nyligen gick till angrepp mot lagen om eget boende för asylsökande, EBO-lagen. Men att vara en del av debatten är själva politiken, menar hon.

ArtDatabanken visar våra vilda arter

ArtDatabanken förser Sverige med kunskap och fakta om naturligt förekommande växter, djur och svampar. Regeringen har uppdragit åt ArtDatabanken att inventera, forska och presentera fakta för allmänheten och samarbeta med olika organisationer. Christina Halling är marinbiolog, naturtypsansvarig för marina habitat och makroalger, en av ungefär 70 specialister som har att utföra uppdraget. Hennes tjänsterum ligger i det nybyggda Ulls hus med utsikt över gamla Ultuna.

- Jo, projektet Nationalnyckeln pågår fortfarande. I dagarna kommer den sista boken om bladmossor ut, säger Christina och visar boken. Som alltid med läckra teckningar som lockar till fördjupning. - Informationen i böckerna finns även på webbplatsen artfakta.se. Arter som är hotade och riskerar att dö ut och försvinna från landet bedöms och klassificeras i den Svenska Rödlistan vart femte år. Vi är precis i slutskedet med en ny rödlista, den kommer under våren 2020 som bok och på vår webbplats.

- Ekologi kan vara komplicerat. - Vi vet tyvärr väldigt lite om hur de komplexa sammanhangen i naturen kommer att påverkas av t.ex. ett förändrat klimat. Den nuvarande uppvärmningen hotar vissa arter och gynnar andra. För att kunna kartlägga förändringar forskar vi och ber allmänheten att rapportera sina observationer av arter på ArtPortalen (artportalen.se), vilket är till stor hjälp i vår kartläggning av arterna.

- Det är livsviktigt, för att visa att jag förstår Södertäljebornas verklighet och kan fullfölja integrationsuppdraget. Mycket återstår:

- Vi har inte haft dödsskjutningar på länge men har fortfarande organiserad brottslighet och parallella rättssystem. Vi samarbetar mycket med polisen.

Godner vänder gärna på invanda resonemang. När många kräver nytänkande gör Godner tvärtom.

- Det handlar om att tänka innanför boxen utan konstiga projekt, allt ska fungera inom de ordinarie systemen. När det funkar så är det svenska välfärdssystemet det bästa som finns.

En föreläsning som kanske även Uppsalapolitikerna borde lyssna på.

Jan Winter

Boel Godner, tuff S-märkt reseskildrare. Foto: Frankie Fouganthin

Integrationen i Södertälje efter högt flyktingmottagande

Boel Godner håller sin föreläsning tisdag 17 mars 2020 13.15–14.30 i Missionskyrkan

- Människan är den mest invasiva av alla arter och tränger undan vilda arter väldigt fort. Skogs- och fiskeindustrin och det storskaliga jordbruket tar alltmer plats. Insektsdöden är ett välkänt faktum som väcker stark oro. Vår egen livsmiljö kommer att försämrats dramatiskt som följd av kollapsande ekosystem i hav och på land om vi fortsätter

som hittills. Därför måste vi göra vad vi kan för att skona och utveckla den biologiska mångfalden vid all mänsklig verksamhet. Ett exempel: Vi vet att rovfiskarna är nödvändiga för en frisk och artrik Östersjö. Därför bör vi begränsa eller förbjuda fiske av vissa arter och inrätta "barnkammare" för fiskyngel.

Text och foto Maria Wold-Troell

Christina visar nästa utgåva av Nationalnyckeln om bladmossor.

Värdet i att bevara flora och fauna

Christina Halling håller sin föreläsning tisdag 31 mars 2020 13.15–14.30 i Missionskyrkan

Svenska poeter

I vår introduceras en ny spännande serie:
Svenska poeter från Karlfeldt till Greider.

Serien erbjuder en intressant möjlighet att göra bekant-
skap med några poeter som representerar det senaste
seklets svenska lyrik. Ansvariga för serien är Eva
Heggstad och Lena Kåreland, båda professor emeritae
i litteraturvetenskap vid Uppsala universitet.

Ola Nordenfors, universitetslektor från Uppsala,
inleder med författaren och Nobelpristagaren Erik Axel
Karlfeldt (1864–1931) och hans verk. Amelie Björck,
universitetslektor i litteraturvetenskap och drama vid
Södertörns Högskola, berättar vid nästa föreläsningstill-
fälle om ”folkhemspoeten” Sonja Åkesson (1926–1977).
Därefter står konstnären och poeten Harriet Löwen-
hjelms (1887–1918) på tur; om henne talar Boel Hack-
man, docent på Stockholms universitet, institutionen
för litteraturvetenskap och idéhistoria.

Lena Kåreland berättar om Sandro Key-Åberg
(1922–1991), en experimenterande författare som även
sysslade med film. Därefter får vi höra Göran Greider
(f 1959) reflektera över det egna författarskapet. Han är
välkänd som författare, journalist och opinionsbildare;
chefredaktör för Dala-Demokraten.

Eva Heggstad t.v., Lena Kåreland t.h. Foto: Maria Wold-Troell

Den sista föreläsningen kommer att handla om Ruth
Hillarp (1914–2003) och den erotiska modernismen. Det
är Annelie Bränström-Öhman, professor i litteraturvet-
enskap vid Umeå universitet och kulturskribent, som
belyser Ruth Hillarps verk och inflytande på vår moder-
na lyrik. Ruth Hillarp var gymnasielärare, författare,
översättare och litteraturvetare och även konstnär.

Kristina Söderlind Rutberg

Musikalisk professor docerar om handskrifter vid Årsmötet

När Mattias Lundberg talar på USU:s årsmöte om
forskning i gamla handskrifter handlar det mindre om
dammsamlade pergament och mera om den sprakande
musikhistoriska låt- och textskatt som han och ett team
av andra musikforskare med Riksbankens finansiella
välsignelse tagit itu med. Själv har han kallat projek-
tet för musikforskningens Tutankhamons grav. Men
eftersom föredragshållaren har ett akademiskt sett
brokigt förflutet (i bästa bemärkelse) och har som hobby
att komponera och improvisera fugor så kan åhörarna
garanterat se fram mot en spännande stund. Mini-cv:
Född 1976, professor i musik sedan 2015. Känd från
radio och tv med programmen ”Fråga musikprofessorn”
och ”Den svenska musikhistorien”.

Årsmötet inleds med sydamerikansk musik med
Robinson Yanez, som tidigare spelat i serierna All vär-
ldens musik och Min musik.

Jan Winter

Från sekretariatet

Anmälningstart 14 jan 2020

Välkomna till vårens många föreläsningsserier och
studiecirklar! Det finns stora möjligheter att prova
något helt nytt. Tisdag 14 januari kl 10.00 öppnar vi för
anmälningar. I Programbladets sista sidor står hur man
gör och annat matnyttigt.

Medlemsavgiften ska ha betalats i god tid, annars går
det inte att anmäla sig. På webbplatsens *Mina sidor/*
Medlemskap eller på Appens *Medlemskort* kan du kont-
rollera om du har betalat för 2020.

Påminnelse: Intresseanmälan till internationellt utbyte med Chester, England

I Medlemsbladet nr 4 i år utlystes ett utbyte bl.a. med
Chester i England. Intresserade ombads att anmäla sitt
intresse fr.o.m. fredagen 22 november.

Vi räknar med att en grupp om åtta till tio personer
från Chester besöker Uppsala i maj månad. En grupp
från Uppsala besöker Chester i september. Deltagarna
bor hemma hos varandra om möjligt. Resans längd blir
högst en vecka inklusive resdagar.

Vi har inte fått ett tillräckligt antal intresseanmälning-
ar och för att utbytet skall bli av behöver vi några fler
deltagare.

Intresserade av utbytet med Chester ombeds anmäla sig
per e-post till BrittMari Ekholm.
Brittmari.Ekholm1938@gmail.com

Internationella arbetsgruppen

Uppsala Senioruniversitet

Den 19 november samlades 1 200 av Senioruniversitetets nästan 4 500 medlemmar i universitetsaulan för att fira 40 år som förening. Gunilla Öbrink höll i trådarna för en innehållsrik och underhållande eftermiddag, som inleddes av Senioruniversitetets jazzensemble (bild 4).

Företrädare för våra 62 språkcirklar i 12 språk hälsade välkomna på sina respektive språk. Fyra av de mest populära föreläsarna höll intressanta föredrag i vitt skilda ämnen. Språkvetaren Catharina Grünbaum berättade om radarparet Alf Henrikson och Björn Berg och professor Jan Ygge höll en tankeväckande föreläsning om "att se med öronen".

Därefter var det dags för kaffe och mingel under 40 minuter i entréhallen (bild 3). Väl på plats igen fick vi höra vår egen kör Goldsingers och applådera åtta nya hedersmedlemmar (bild 7), innan docent Mikael Alm berättade om kläder, lagstiftning och social ställning i det gustavianska Sverige. Musikvetaren Johanna Broman Åkesson avslutade eftermiddagen med en föreläsning över ämnet "Chansoner – sånger i livets virvelvind" med bilder och musikaliska illustrationer (bild 2).

Ifall att du vill bli en sån som väldigt mycket vet,
om du på inga frågor accepterar att gå bet,
om okunskap och obildning för dej är till förtret,
och du vill bli en bildad, intellektuell atlet,
och i din egen stad nu faktiskt lyckas bli profet,
och lägga till "den visa" som ett extra epitet,
och stiga emot kunskapshimlen likt en rymdraket,
och kunna skillnaden på meteor och på komet,
att massan dividerat med volym ger densitet,
och kunna spela harpa, dragspel, tuba och trumpet,
och nu till julen kunna röra till en köttbullssmet,
och bättre än Knut Knutsson kunna var antikviteten,
och veta allt om den buddhism man lär ut i Tibet,
och känna till att Gullspira ju faktiskt var en get,
och själv berätta lärdomar från talstol och pulpet
och garanterat spöa slakten uti Alfapet,
ja till och med bli mästare på att slå in paket,
och kanske – såsom jag – få bli en rimmade poet ...

Ja då är mitt förslag att du med nödvändighet
går med i stadens seniora universitet!

etets 40-årsjubileum

Intervjuade medlemmar uttryckte entusiasm för Senioruniversitetets verksamhet i allmänhet och dagens evenemang i synnerhet (bild 6). Eftermiddagens program sammanfattades genast på plats av rimekvilibristen Jacke Sjödin (bild 5), som senare på kvällen, vid middagen på Eklundshov för föreningens funktionärer (bilder 8, 10), framförde en sammanfattning av jubileet till gitarr (bild 9). Föreläsningarna och Jacke Sjödens rimmade sammanfattningar filmades och är tillgängliga på webbplatsen usu.se.

Text Inger Hammer, Annika Lundmark och Maria Wold-Troell
Foto Inger Hammer (utom bild 7)

Foto Bengt Everitt

Mel. Sjösala vals

Rönnerdahl han skuttar med ett skratt ur sin säng, solen står på slottsbacken, Fyrisån brusar, Rönnerdahl i Aulan träffar sitt gamla gäng, dom som söker kunskap och inte poäng. Där så får han lära om Henriksson och Berg, den kunskapen den värmer i ben och in i märg. Han njuter var minut här idag på vårat jubileum på Uppsala Senioruniversitet!

Sedan får han lära sej nåt nytt denna dan, det är att vi faktiskt kan se med öronen. Jo, för det berättar ögonläkaren Jan. Rönnerdahl han skrockar: Ja det var som fan! Efter denna nyhet som Rönnerdahl nu hör, för att få bättre syn kör han hårt med Revaxör. För detta har han lärt sej idag på vårat jubileum på Uppsala Senioruniversitet!

Rönnerdahl han sedan massa klokskaper hör om diverse kläder vi haft i historien. Vi får höra att dom var en tydlig markör, detta Rönnerdahl klart med ögonen hör. Adam liksom Eva dom täckte sej med löv, dom täckte både framsidan, likaså sin... HÖFT! Ja, detta har han lärt sej idag på vårat jubileum på Uppsala Senioruniversitet!

Slutligen så Rönnerdahl i denna vår kväll hör om massa ljuvliga franska chansoner av både han Ferré och av Brassans och Jaques Brel liksom Edith Piaf, en förstklassig modell. Ja, tänk vad mycket roligt jag lärt mig denna dag, för Rönnerdahl, go'vänner, ja det är faktiskt jag Jag är blott 53, men om 5 år sitter jag i bänken på Uppsala Senioruniversitet!

Populär cirkel om Japan utökas

Den nya cirkeln *Japan – språk, kultur och samhälle* har blivit mycket efterfrågad. Till våren 2020 får vi utökade möjligheter att lära känna detta annorlunda land, cirklar nr 38 och 39.

Det har länge funnits en cirkel om Kina vid Senioruniversitetet, samtidigt har också en cirkel om Japan efterfrågats. Den startades hösten 2019. Under våren 2020 planeras två cirklar, dels en nybörjarcirkel motsvarande den som givits under innevarande termin, dels

en fortsättning för dem som vill fördjupa sina kunskaper. Fokus ligger på det moderna Japan som analyseras ur olika perspektiv.

Ernils Larsson är cirkelledare. Han har sitt tjänsterum i gamla Kemikum, nuvarande Campus Engelska Parken. Ernils är doktorand vid Teologiska institutio-

nen och har just skickat iväg sin avhandling om religion och lag i efterkrigstidens Japan för språkgranskning.

Intresset för Japan väcktes tidigt genom deltagande i kampsport. Under gymnasietiden var han utbytesstudent i Japan under ett år. Han tog en kandidatexamen med fokus på Japan och religion vid Uppsala universitet och masterexamen i Internationella relationer vid ett universitet i Tokyo. Sammanlagt har Ernils bott fyra år i Japan.

Ernils brukar inleda cirkelträffarna med att föreläsa om ett tema eller problem relevant för det nutida japanska samhället, och därefter blir det diskussion. Artiklar på engelska kan ibland ingå i kursmomenten, men något egentligt kursmaterial används inte. Innehållet kretsar kring frågor om samhälle och politik, där religion är en underliggande faktor. Tidsperioden sträcker sig från slutet av andra världskriget till nutid.

En vanlig schablon är att Japan är ett homogent samhälle med restriktiv invandring. Men genom cirkelarna får vi lära oss att Japan är ett komplext land med grupperingar och konfliktlinjer av olika slag som nationalism, västerländskt inflytande, religiösa uppfattningar, tradition och modernitet. Ett intressant område är hur den moderna sekulära demokratiska staten, med sin konstitution från 1947, försöker balansera och förena olika krafter i samhället.

Maivor Sjölund

Ett nytt terminsprogram

Vi som är ansvariga för föreläsningsserierna (utom tisdagsföreläsningarna) och studiecirkelarna vill berätta om hur ett terminsprogram kommer till.

Varje termin inleds med ett uppstartsmöte då alla som ingår i arbetsgruppen för serier och cirklar samlas en heldag och spånar om kommande termins programinslag. (Se förteckning på webbplatsen [www.usu.se/Om USU/Funktionärer](http://www.usu.se/Om_USU/Funktionärer).) Vi startar på förmiddagen i tvärgrupper med medlemmar som har varierande bakgrund, erfarenheter och uppgifter inom USU. Detta förmiddagspass är ett exempel på sann kreativitet i grupperna. På eftermiddagen fortsätter sedan diskussionerna i våra fem ämnesgrupper. Målet är att ta fram ett så rikhaltigt och varierat program som möjligt för nästa termin.

Under de följande månaderna pågår ett intensivt arbete i ämnesgrupperna som konkretiserar förslagen. Detta innebär bl.a. att man kontaktar alla önskade föreläsare och att man kommer överens om tidpunkt för medverkan och en rubrik för föreläsningen. Därefter bokar studieledarna lokal så snart det går. Gruppen skriver sedan en text med introduktion och uppgifter om föreläsarna. Det är lätt att inse vilken nytta vi har av gruppmedlemmarnas stora kontaktnät inom respektive område när det gäller att få föreläsare att ställa upp. Detsamma gäller naturligtvis nya cirklar och cirkelledare.

Ett första beslut om kommande termin brukar tas i mitten av föregående termin. Därefter fortsätter detaljplaneringen, inklusive redigering av programbladet.

Här har studieledarna och kansliet en framträdande roll, i synnerhet när det gäller lokalplanering.

I utarbetandet av programinslagen strävar vi efter att kunna presentera serier och cirklar som har bredd och som kan förväntas intressera så många medlemmar som möjligt. Och vi vill ha med både serier som är dagsaktuella och serier med historiska aspekter inom ämnesområdena. Det är vår bedömning att vårens program speglar detta.

Vårens program innehåller traditionsenligt en blandning av nya serier, fortsättning på serier från förra terminen och serier som varit standard sen flera år. Exempel på det senare är filmserierna, jazzhistorieserien, Min musik och Nedslag i konsten.

Som fortsättningsserie kan man se våra mest sökta serier Tillståndet i världen och Johanna Bromans serie om underhållningsfenomen i svensk kulturhistoria, nu om Bellman, och fortsättningen på Rockhistorien.

Bland de nya serierna kan nämnas de om svenska poeter, om modernismen i mode, textil och inredning, om uthållig stadsutveckling, om USA inför valet och om farsoter.

Bland studiecirkelarna dominerar fortsättningar stort, vilket kan te sig naturligt. Nytt för våren är cirklar om Schuberts Winterreise, materialens kemi och några nybörjarserier i språk. Vi är ständigt öppna för förslag på cirklar som fortsättning på intresseväckande föreläsningar.

Jörgen Boivie och Anki Mattisson

Från epokgörande medicinska framsteg till medicinska katastrofer

Senioruniversitetet har under tre terminer haft en uppskattad och välbesökt medicinsk föreläsningsserie om Epokgörande medicinska framsteg. Vi har nu valt att ägna ett par terminer åt Farsoter – ur ett medicinskt, historiskt och kulturhistoriskt perspektiv. Nr 19 i Programbladet.

Genom att sätta in den medicinska berättelsen i ett historiskt och kulturhistoriskt sammanhang, vill vi visa på den kraft med vilken de olika farsoterna förändrar sin tids samhällen och människors liv, och de avtryck de gett i religion, filosofi, konst, musik och litteratur. Flera av presentationerna görs i samarbete mellan specialister i medicin, historia och konstvetenskap.

I den första föreläsningen kommer vi att ta upp alla farsoters urmoder – **pesten**. Den kan ses som sinnebild för en förödande farsot – den kommer snabbt utifrån, dödar många och lämnar efter sig ett samhälle i spillror. Här kommer Ulrika Ransjö och Louise Berglund att beskriva både den medicinska bakgrunden och de samhällseliga konsekvenserna av dess framfart. I den andra föreläsningen fördjupar Ulrika Ransjö och Jan von Bonsdorff ytterligare bilden av pesten och de avtryck den givit i litteratur och konst.

Malaria är inte bara en sjukdom som finns i tropiska länder. Den fanns fortfarande på 30-talet i Sverige, inte minst i östra Svealand. Årligen insjuknar över 200 miljoner människor i världen i malaria och närmare en miljon dör. Johan Carlsson redogör för situationen nu och tidigare och kanske vad som kanske kan komma i klimatförändringens spår.

Koleran var en av 1800-talets stora massdödare. Mellan 1831 då koleran drabbade Europa för första gången och 1884 då den sista stora koleraepidemin inträffade i Europa dog 100 miljoner människor. Även Uppsala och Uppland drabbades i omgångar. Jan Stålhammar och Emilie Karlsmo kommer att reda ut vad som ledde till att man slutligen fick bukt med sjukdomen och presentera några kulturhistoriska konsekvenser av det.

Mässling är en allvarlig men ofta underskattad sjukdom. Dess fulla kraft märks då den drabbar tidigare oexponerade befolkningsgrupper eller personer med nedsatt allmäntillstånd. Bland annat bidrog den till en befolkningskollaps i Mexico under 1500-talet då ursprungsbefolkningen beräknas ha minskat från cirka 25 miljoner till 1 miljon individer. Mässling är den förebyggbara sjukdom som orsakar flest dödsfall i världen. Trots det ser man nu en skepsis mot vaccinationer Varför? Ingrid Uhnöo lotsar oss genom historien och dagens situation

Årligen insjuknar åtta miljoner människor i tuberkulos, två miljoner dör av sjukdomen. Vid förra sekelskiftet var sjukdomen vanlig i Sverige. Delar av Norrland hade en av de högsta förekomsterna i världen. Genom en

kombination av medicinska och sociala insatser är sjukdomen i Västeuropa nu under kontroll. I områden med hög HIV-sjuklighet (Södra Afrika, Östeuropa) ökar den emellertid. Sjukdomens avtryck i kulturlivet är betydande: Operan La bohème är ett exempel. Flera författare har skrivit om tuberkulos (Harriet Löwenhielm, Edith Södergran, Torgny Lindgren, Tomas Mann med flera). Gunnar Boman och Gunnar Birgegård kommer att belysa sjukdomen, dess roll i samhället och i kulturen.

Föreläsningsserien planeras fortsätta i höst.

Jan Stålhammar, Anne-Marie Pernulf

Dödens triumf av Pieter Bruegel d.ä. skildrar verkningarna av digerdöden, som inledde senmedeltiden. Besk. Källa Wikipedia

Film och föredrag om fyrar

Märkets fyrstation. Foto Pekka Väisänen. Källa Norrtälje tidningar.

Svenska Fyrsällskapets Upplandskrets tillsammans med Uppsala-Roslagskretsen i Svenska Kryssarklubben arrangerar en film- och föredragskväll måndagen den 9 mars kl 19.00 i Slottsbiografen.

Föreläsare och filmvisare är **Pekka Väisänen**, som tidigare varit ordförande i Finska Fyrsällskapet. Han kommer att tala om haverier vid Märket, den fyrplats ute i Ålandshav där landgränsen mellan Finland och Sverige går.

Evenemanget ordnas i första hand för deltagarna i serien om fyrar VT 2019, som önskade fortsättning på serien. Andra fyrintresserade medlemmar i Senioruniversitetet är också välkomna. Evenemanget är gratis; de två arrangerande föreningarna delar kostnaderna. Ingen föranmälan.

Haverier vid Märkets fyrplats

Pekka Väisänen föreläser och visar film måndag 9 mars 2020 kl 19.00 på Slottsbiografen

TORSDAGSSALONGER

Fröding 1896. Foto Henri Osti, Wikimedia

Gustaf Fröding i ord och ton

Björn Sandborgh, f.d. länsråd i Värmland, uppskattad vissångare och berättare, nuvarande ordförande i Gustaf Fröding-sällskapet, tar oss med på strövtåg i författarens värmländska landskap och i hans drömmar och visioner.

Tid: Onsdagen (obs!) den 26 februari kl. 19.00

Plats: Storgatan 11

Avgift: 150 kronor. Förfriskningar ingår.

Anmälan till sekretariatet, 018-24 35 01.

Första anmälningsdag: Fredagen den 14 februari från kl. 08.00.

Ansvariga: Ingrid Åberg, 070-302 39 27 och Gunilla Öbrink, 070-324 65 45

Medborgarskap och demokrati

Patricia Mindus, professor i praktisk filosofi och **Sverker Gustavsson**, professor em. i statskunskap, samtalar om medborgarskap och demokrati i den nutida folkvandringens spår.

Tid: Torsdagen den 7 maj kl. 18

Plats: Storgatan 11

Avgift: 150 kronor. Förfriskningar ingår.

Anmälan till sekretariatet tel. 018-24 35 01.

Första anmälningsdag: Måndag 27 april från kl. 08.00

Ansvariga: Ingrid Åberg, 070 302 39 27 och Gunilla Öbrink, 070 324 65 45

Våren och sommaren 2020

De flesta av årets resor beskrivs i Programbladet som medföljer det här numret av Medlemsbladet. Här presenteras ett kalendarium för resor och studiebesök fram till höstterminens start.

All information om resor och studiebesök finns och uppdateras löpande på Uppsala Senioruniversitets webbplats (www.usu.se). Där kommer också eventuella nya resor och ändringar att läggas ut. Ta gärna för vana att gå in på webbplatsen när du har bokat ett studiebesök eller en resa.

Programbladet innehåller beskrivningar av alla resor och studiebesök som är planerade för våren och sommaren 2020.

Kalendarium

13 febr.	Grimsö viltvårdsforskning
19 febr.	Katt på hett plåttak
1 mars	Spelman på taket
25 mars och 31 mars	"Se på mattorna - det är jag." Märta Måås-Fjätterström på Kungliga slottet
16 april	Lena Cronqvist på Waldemarsudde
21 april	Arlanda flygsamlingar och tio favoriter på Riksmuseet
22 april	Skogskyrkogården och Judiska muséet
14 maj	Gripsholms slott
20 maj	Sala silvergruva och Aguélimuseet
v. 22	Ölandsresa
29 augusti	Opera på Skäret: Turandot

Resegruppen

Ingegerd Appelgren	070 744 43 33
Jeanette Backman	070 381 98 02
Eva Carlestål	070 826 77 30
Margareta Knutsson	073 627 27 02
Anki Mattisson	070 978 15 32
Mia Virving	070 968 76 36

Anmälan till resor

Anmälan kan endast göras på telefon 018-24 35 01. Första anmälningsdagen kan du anmäla dig via telefonsvararen från kl. 08.00. Du kan anmäla högst **två (2)** medlemmar med namn och medlemsnummer. Kansliet har telefontid vardagar kl. 10-12.

Anmälan till resorna är bindande, vilket innebär att den som anmäler sig måste betala hela avgiften. Vid sjukdom återbetalas avgiften bara om reserv(er) finns. I så fall återbetalas avgiften minus en administrativ avgift på 75 kr.

Faktura skickas ut med e-post om du inte själv anmäler att du vill ha brevaktura. Resegruppen förutsätter att den som uppger e-postadress också läser sin e-post. Vid telefonanmälan kan du säga till om brevaktura. Dagen före ett arrangemang skickar vi ut sms-påminnelse med uppgift om tid och plats för avresa.

Observera att alla resmål inte är handikappanpassade! Vid resor som innehåller promenader eller besöksmål med trappor uppmanar vi dig som har svårt att gå, använder rollator eller dylikt att kontakta reseansvariga. I många fall kan problemen lösas i samarbete med personal på resmålet.

Svensk viltvårdsforskning. Repris av tidigare vintrars viltsafari

Studiebesök vid Grimsö Viltforskningsstation (SLU) torsdagen 13 februari 2020 med spårning, främst av varg. Grimsö ligger nära Skinnskatteberg i Västmanland, ca 15 mil väster om Uppsala, uppbyggd kring Grimsö herrgård. Avsikten är att belysa svensk viltforskning och tillämpning i form av viltvård, viltförvaltning, i landet.

Forskningen vid Grimsö belyses under en heldag med spårning av vilt som varvas med föreläsningar om svensk viltforskning och viltvård.

Grimsö ligger inom ett vargrevir, det s.k. Aspafallsreviret. Våren 2018 fick vargflocken sex valpar. Flokken består nu av alfaparet och ungdjur plus en invandrad hanvarg från Gråfjell i Norge. Tidigare har vi identifierat spår av vargarna samt av vildsvin, räv, älg, rådjur och lo.

På grund av spårning kan visst "fältgående" vara önskvärt men inte alls nödvändigt.

Ansvarig ledare: Göran Milbrink, professor em., Evolutionsbiologiskt Centrum, Uppsala universitet.

Värdar och föreläsare på Grimsö: professorerna Henrik Andrén och Petter Kjellander, SLU.

Övriga föreläsare: personal från Grimsö Viltforskningsstation

Tider: Avfärd från S:t Eriks Torg 23 februari kl. 06.30. Beräknad ankomsttid till Grimsö kl. 9.00. Hemfärd samma dag under tidig kväll. Beräknad hemkomst ca kl. 20.30.

Pris: 1 700 kr. I priset ingår bland annat busstransporter och matkostnader (kaffe, lunch, kaffe på Grimsö herrgård, landgång och dryck under hemfärden). Första anmälningsdag: 20 januari på USU:s webbplats.

Uppsala Senioruniversitet
Bergsbrunnagatan 1
753 23 Uppsala

B Posttidning

Från skivastugan

Vad drömmer Jacob Rees-Mogg?

Brexit, brexit, brexit. Debatten är tröttande och för Jacob Rees-Moggs del är diskussionen avklarad. Han ser upp till Boris Johnson och blir varm av beundran då Boris med sin svada trycker ner motståndarna. Han beundrar också drottning Elizabeth. Innerst inne skulle han velat att landet hade en kung, men som drottning finns det ingen kvinna som hon.

Han sluter ögonen och drömmen tar över. De går genom porten till Westminster Abbey och den välbekanta bröllopsmarschen strömmar mot dem. Jacob tittar ner på sin brud, som han beundrat under så många år. Han har aldrig tidigare sett Boris klädd i vit klänning. Brudklänningen är fantastisk. Det är Ida Sjöstedt som designat den och Jacob som beställt den. Han beundrar allt kungligt, och såg klänningen första gången på TV då den svenske prinsen Carl Philip gifte sig.

Jacob är konservativ och har kämpat mot samkönade äktenskap. Men han älskar Boris, och då Boris också visade känslor för honom blev han lite chockad. Att han ändrat åsikt kan man förstå av en tidningsartikel: "I wouldn't get on my moral high horse. And if I went, I hope I'd enjoy it". Att gå fram till altaret med Boris gjorde honom varm inombords.

Framme vid altaret står drottning Elizabeth, som skall viga de två. Hon läser ur Bibeln, lovprisar äktenskapet och påminner om hur länge hon själv varit gift innan hon ställer frågorna: "Inför Gud och i denna församlings närvaro frågar jag dig, Alexander Boris de Pfeffel Johnson: Vill du taga denne Jacob William Rees-Mogg till din äkta make och älska honom i nöd och lust?" Boris svarar ja.

Då knuffar någon till Jacob Rees-Mogg och han vaknar.

Text Kjell Aleklett
Kollage Maria Wold-Troell